

פרשת ויצא

נושא השבוע: חלום יעקב

נושא השבוע

פרשת ויצא פותחת ביציאתו של יעקב לכוון חרן. כזכור, יעקב חשש מנקמתו של עשו על גניבת הברכה ולכן ברח. כשהגיע ל"מקום" היה כבר ערב והוא הניח אבן למראשותיו ונרדם. חז"ל דורשים ש"מקום" זה הוא הר המוריה, שם גם נעקד יצחק וגם הוקם, לימים, בית המקדש. האבן ששם יעקב למראשותיו היא "אבן השתייה" שעליה נשתת העולם.

יעקב זכה להתגלות אלוהית ולהבטחה. בחלומו, ראה יעקב **סולם** ועליו מלאכי אלוהים עולים ויורדים, וה' ניצב עליו. יש מפרשים "עליו" - על הסולם ויש מפרשים "עליו" - על יעקב, כלומר, לפני יעקב. ולפי **משל** שמביא המדרש: "משל לבן מלכים שהיה ישן בעריסה והיו הזבובים שוכבים עליו. כיוון שבאה מיניקתו ושחחה עליו והיניקתו, ברחו מעליו. (הזבובים הם המלאכים והקב"ה-המינקת).

כשהקיץ יעקב משנתו הוא זיהה את המקום כ"בית אלוהים" ו"שער השמים" (מקום החיבור בין שמיים וארץ), כינה את המקום בשם "בית אל", בנה מצבה והבטיח לבנות במקום בית אלוהים כשישוב ממסעו לחרן.

מה בפרשה

• **חלום יעקב** - בדרכו נראו ליעקב מלאכי אלוהים עולים ויורדים בסולם וה' הבטיח לשמור עליו. יעקב הקים מצבה ונדר לעשר לה'.

• **יעקב בבית לבן** - יעקב ביקש את ידה של רחל מלבן אביה (אחי רבקה). לבן הסכים תמורת שבע שנות עבודה. כשהגיעה שעת הנישואין רימה את יעקב ונתן לו את לאה. יעקב עבד שבע שנים נוספות וקיבל את גם רחל.

• **לידתם של בני יעקב** - שמות הבנים מייצגים את המאבק בין האחיות.

• **יעקב יצא חזרה לביתו** - על ידי תחבולה הצליח יעקב להרבות את צאנו ולסכל את מזימות לבן לקפח את שכרו, וברח.

לבסוף כרתו השניים ביניהם ברית ידידות.

פרשנות

פירושו של **רש"י** מבוסס על ההנחה שלשון התורה היא **לשון מדוייקת**. ולכן אם נאמר "עולים ויורדים" בוודאי התכוונה התורה לומר שבאמת קודם **עלו** ואחר כך **ירדו**. ומכאן נובעת הקושיה - כיצד ייתכן שמלאכים, שבינם בשמיים, קודם עלו ורק אחר כך ירדו? **הרשב"ם**, לעומת זאת, טוען "לפי הפשט אין לדקדק במה שהקדים עולים ליורדים" לדעתו, "דרך ארץ"- התנהגות נאה ומתוך כבוד, להזכיר עליה קודם ירידה.

נקודה לדיון:

• האמנם, לדעתכם, נאה ומכובד יותר להזכיר קודם עלייה ורק אחר כך ירידה?

מ

מדרש זה מופיע במדרש "בראשית רבה" שהוא מדרש פרשני: כלומר, הוא נותן פירוש על כל פסוק ופסוק שבמקרא, ופעמים רבות מוסיף ומרחיב את הסיפורים המקראיים. על פי פשט הפסוקים אין פה בעייתיות כלל: "כי בא השמש" – זה ביטוי ידוע שמשמעותו: שקעה השמש. אך כיוון שדרשני המקרא ופרשניו רואים משמעות בכל מילה ומילה, הם נתנו משמעות לשימוש בביטוי הספציפי הזה ולא בביטוי "שקעה השמש".

ד

המשל והנמשל ברורים: המלך – אלוהים (לרוב במשלים!), אוהבו – יעקב, שמש – פנסים ונרות.

ר

מדוע חשוב לאלוהים לדבר עם יעקב בצנעה, בסתר – כלומר: בחלום? האם אין הוא גאה לדבר עם אוהבו לעיני כל וכך יגדל כבודו של יעקב בעיני האחרים? כאן המקום להדגיש כי אוהב המלך לא צריך את כיבודם של אחרים – אהבתו של המלך שווה יותר מכל אלו. לעומת זאת, הדברים שיש למלך לומר לו הם חשובים ויקרים.

ש

עניינים אישיים לא נידונים לעיני כל, כך גם במשפחה. הצנעה – מלמדת על אינטימיות ועל חשיבות.

נושאים לדיון:

- ניתן להזמין את התלמידים לספר על מקרים בחיי היום יום שבהם העדיפו קשר אישי בחשאי על פני פירסומו.
- ניתן להתמקד במושג החושך, מדוע הוא כרוך בתחושה של אינטימיות? (אולי משום שיש ניטרול של אלמנטים חיצוניים המסיטים לעיתים, ומתוך כך ישנה התמקדות במיוחד בתוכן הדברים).

ה

השיר "מלאך מסולם יעקב", מתאר מפגש תמים של בן אנוש עם מלאך מסולם יעקב. יתכן כי תיאור הסיטואציה של סולם יעקב – סולם שראשו בשמים ורגליו בארץ ומלאכים עולים בו ויורדים - היווה עבור המשורר פתח למפגש אפשרי בין דמויות משמים ומארץ.

ש

ניתן לשאול את התלמידים, אילו היו פוגשים במלאך (כזה מסולם יעקב או אחר), מה היו אומרים לו? ומה היו נותנים לו - האם פרח כמו הילד בשיר או דבר מה

ר

אחר?